

LA/Minna Levander

14.11.2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansaneläkelain muuttamisesta (HE 128/2024 vp)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kansaneläkelakia muutettavaksi siten, että kansaneläkkeet laskettaisiin jatkossa EU:n sosiaaliturva-asetuksen 883/2004 mukaisena vähimmäisetuutena EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti. Suomen asumisaikana otettaisiin huomioon myös muissa EU-valtioissa täyttyneet vakuutuskaudet ja kansaneläkkeeseen vaikuttavina eläketuloina huomioitaisiin Suomesta ja ulkomailta maksettavien eläketulojen tosiasiallinen määrä. Koska vakiintuneen käsityksen mukaan vähimmäisetuusia ei tarvitse maksaa toisessa EU-maassa asuvalle henkilölle, kansaneläkelakia edotetaan muutettavaksi siten, että kansaneläkettä maksettaisiin vain Suomessa asuville henkilöille. Esitetty muutos koskee kansaneläkelain mukaisia vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeitä ja sen on arvioitu koskevan noin 24 000 ulkomailla asuvaa kansaneläkkeen saajaa. Myös noin 32 000 Suomessa asuvan kansaneläkkeen saajan eläkkeet tulisi laskea uudelleen, jos heidän eläkkeensä on laskettu EU:n sosiaaliturva-asetuksen mukaisesti.

Eläketurvakeskuksen kanta

Eläketurvakeskus lausuu esityksestä siltä osin, kun se voi vaikuttaa työeläkejärjestelmän ja Eläketurvakeskuksen toimeenpanoon, kustannuksiin ja tehtäviin.

Eläketurvakeskus toteaa, että esityksellä ei ole vaikutusta Suomen työeläkkeiden määräytymiseen tai maksamiseen toisiin maihin. Jos henkilö on ollut vakuutettuna kahdessa tai useammassa EU-maassa, työeläkkeet lasketaan jatkossakin EU:n sosiaaliturva-asetuksen 883/2004 III osaston 5 luvun mukaisesti kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja pro rata -eläkkeenä, joista suurempi myönnetään. Suomen työeläkelainsäädännön perusteella karttunut työeläke myös maksetaan rajoituksetta henkilön asuinmaasta riippumatta.

Työeläkejärjestelmä ja kansaneläkejärjestelmä muodostavat Suomen eläkejärjestelmän kokonaisuuden. Vaikka järjestelmät perustuvat erillisiin lainsäädäntökokonaisuuksiin ja työeläkkeiden sekä kansaneläkkeiden määräytyminen poikkeavat toisistaan, on järjestelmien välillä yhteistyötä ja vakiintunutta työnjakoa, erityisesti suhteessa kustannustehokkaaseen tiedonvaihtoon toisten EU-maiden kanssa. Eläketurvakeskus pitää hyvin tärkeänä toimivan yhteistyön jatkumista Kansaneläkelaitoksen ja työeläkejärjestelmän välillä.

Eläketurvakeskus pitää tärkeänä, että Ruotsin ja Norjan välillä tapahtuva olosuhdetietojen vaihto (erityisesti kuolintietojen vaihto) tulee jatkumaan muuttumattomana. Tiedonvaihto on perustunut Kansaneläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen ja kyseisten maiden sosiaaliturvalaitosten välisiin sopimusjärjestelyihin. Ajantasaisella maiden välisellä tiedonvaihdolla on pystytty välttämään

LA/Minna Levander

14.11.2024

eläkkeiden maksamista koskevia virhetilanteita, joita muutoin olisi voinut syntyä niiden maiden kanssa, joihin Suomesta eniten maksetaan eläkkeitä.

EU-maiden sosiaaliturvaviranomaiset vaihtavat tietoja sähköisen EESSI-järjestelmän kautta. EESSI perustuu EU:n sosiaaliturva-asetusten säännöksiin ja velvoittaa kaikkia EU-maita. Suomessa eri toimijoiden välillä EESSI-järjestelmästä aiheutuvien kustannusten jakoperusteet määräytyvät ns. EESSI-lain (Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lain-säädännön soveltamisesta) mukaisesti. Esityksen perusteella Kansaneläkelaitoksen EESSI-sanomaliikenne eläkesektorilla tulisi vähentymään, koska kansaneläkkeitä ei jatkossa enää maksettaisi toisiin EU-maihin. Eläketurvakeskus pitää tärkeänä, että esityksen mukaisista muutoksista ei aiheudu EESSI-järjestelmän kustannustenjaon osalta lisää taloudellista raskautta työeläkejärjestelmälle.

Eläketurvakeskus ja Kansaneläkelaitos tekevät yhteistyötä kansainvälisissä eläkeasioissa ja yhteistyön eri muodot ovat vakiintuneet toimiviksi ja sujuviksi. Eläketurvakeskus pitää tärkeänä tämän yhteistyön jatkumista ja sitä, että mahdollisista esityksestä johtuvista muutoksista sovitaan mahdollisimman pian.